

Paaszondag/ 5 april 2026

Exegetische notities eerste lezing

Handelingen 10,34a.37-43

Als Petrus op weg is naar honderdman Cornelius in Joppe, overvalt hem een visioen. Hij ziet een groot laken dat aan de vier punten vanuit de hemel op aarde wordt neergelaten. In het laken bevinden zich alle viervoetige en kruipende dieren en alle vogels. Tot drie keer toe roept een stem *slacht en eet!* Telkens weigert Petrus, want er bevinden zich voor joden onreine dieren tussen.

Eenmaal gearriveerd bij Cornelius houdt Petrus zijn derde grote toespraak die in de Handelingen van de apostelen is te lezen. De eerste lezing laat het begin van deze rede weg. Petrus zet hier zijn uitgangspunt uiteen: God kent geen aanzien des persoons. Petrus neemt het woord op het moment dat de betekenis van het lakenvisioen tot hem doordringt. De scheiding tussen rein en onrein, beeld van de scheiding tussen Israël en de volken, wordt opgeheven. Hij geeft een overzicht van Jezus' optreden vanaf zijn doop tot zijn opstanding en verschijningen. De doop markeert het begin, onmiddellijk gevolgd door de zalving met de heilige Geest en met *kracht*. Deze *dynamiek* gaat heilzaam rond in de vorm van exorcismen. De klemtoon ligt op Jezus' daden. Hem hebben ze gedood door Hem aan het kruishout te slaan. Deze gehangene heeft God opgewekt en doen verschijnen: Jezus is zintuiglijk waarneembaar. Hij is manifest, met handen te betasten, maar niet voor het hele volk. De getuigen van dit paasmysterie worden opgenomen in het gilde van alle profeten. Wie op Jezus zijn vertrouwen stelt, kan niet meer onrein zijn. Zijn zonden zijn hem vergeven.

Exegetische notities antwoordpsalm

Psalm 118,1-2.16ab-17.22-23

De Joodse traditie in Talmoed en Midrasj verbindt Psalm 118 met een feestliturgie uit de periode na de ballingschap. Alleen is niet duidelijk voor welk feest. Vanwege de reidans met lovertakken speelt de psalm in het jodendom een rol tijdens het Loofhuttenfeest. In onze liturgie is Psalm 118 vooral verbonden met de Paastijd. In de Paaswake levert de psalm de tekst voor de achtste antwoordpsalm en eveneens voor de antwoordpsalm op de eerste en tweede zondag van Pasen en de vierde zondag van Pasen in jaar B.

De aanhef is een oproep tot erkennen. In feite begint en eindigt het lied als een hymne. De goedheid en liefde van de Heer worden bezongen.

In de antwoordpsalm horen we verschillende lagen: een danklied na een overwinning in een oorlog, een feestlied naar aanleiding van de herbouw van de Tempel, een troonsbestijging of een nieuwjaarsfeest. Zelfs kan het lied betrokken worden op het einde der tijden. In de psalm resoneert zeker een liturgische processie die de geestelijke weg symboliseert die zich in de gelovige zelf afspeelt, namelijk een toenemende intimiteit met God.

Exegetische notities tweede lezing

Kolossenzen 3,1-4

Het eerste deel van de Brief van Paulus aan de christengemeente te Kolosse handelt over de

verhevenheid van Christus en over de strijd tegen dwaalleraren. Het tweede deel bevat allerlei algemene en bijzondere vermaningen. De tweede lezing is een soort scharnier tussen beide delen. Het is een abstract stukje verkondiging verpakt in een kort resumé.

De christenen zijn met Christus ten leven gewekt, zo zegt Paulus. Als verrezenen moeten zij zoeken wat boven is. De tegenstelling boven – beneden verwijst naar het antieke kosmologische wereldbeeld waarin Gods woning zich boven het firmament bevindt. Maar de tegenstelling is vooral theologisch op te vatten. God, de Heer en Schepper, is Boven. Beneden is de wereld van zijn schepping, de mens op aarde. Boven bevindt zich de verrezen Christus die *zetelt aan de rechterhand Gods*. Deze uitdrukking steunt op Psalm 110 en wordt ook verder in het Tweede Testament voortdurend messiaans geïnterpreteerd en op Christus betrokken in bijvoorbeeld het Gloria en Credo van de liturgie.

Christenen zijn gestorven met Hem, wanneer zij aardse praktijken doden. Zondige praktijken als ontucht, hartstocht, hebzucht, woede, drift, kwaadaardigheid en gevloek kunnen geen macht meer over hen hebben.

In het laatste vers van de lezing gebruikt Paulus het werkwoord *verschijnen*. Het komt veelvuldig voor in zijn brieven. In het begin van deze brief aan de Kolossenzen schrijft hij: *Met het oog op u heeft God mij die dienende taak toevertrouwd, opdat zijn boodschap in al haar volheid verkondigd wordt: het goddelijk geheim dat in alle eeuwen en voor alle generaties verborgen is geweest, maar nu aan zijn heiligen onthuld is. Aan hen heeft God bekend willen maken hoe luisterrijk dit geheim is voor alle volken: Christus is in u, Hij is uw hoop op goddelijke luister. Hem verkondigen wij wanneer we iedereen waarschuwen en in alle wijsheid onderrichten, om iedereen tot volmaaktheid in Christus te brengen. Daarvoor span ik mij in en strijd ik met zijn kracht, die volop in mij werkzaam is.*

De leerling moet zijn waar Christus is, dus bij God. Hij moet zijn zinnen zetten op het goddelijke.

Exegetische notities Evangelie

Johannes 20,1-9

Het grafverhaal staat in alle vier evangeliën. Het meest opvallende in de versie van Johannes is de afwezigheid van een of meer engelen en de aanwezigheid van *de door Jezus beminde leerling*.

De eerste die het lege graf ontdekt, is Maria Magdalena. De tijdstoevoeging *het was nog donker*, feitelijk overbodig achter *vroeg in de morgen*, symboliseert de onwetendheid van Maria Magdalena. Er steekt haar nog geen licht op.

De identiteit van de door Jezus beminde leerling is zeer onzeker. Is hij een historische persoon of eerder een prototype van *de ideale gelovige*? Bedoelt de schrijver van het evangelie zichzelf? Is het Johannes, de zoon van Zebedeus, één van de twaalf?

De gevolgtrekking van Maria Magdalena dat het lijk van Jezus verplaatst is, getuigt van realiteitszin. *Natuurlijk* concludeert zij niet dat Jezus is verrezen. Maar dit is wel precies haar duisternis.

Op het woord van Maria Magdalena snellen Simon Petrus en de beminde leerling naar het graf. Die laatste is sneller dan Simon Petrus bij het graf, waar hij de linnen doeken ziet liggen. Vervolgens laat hij Petrus voorgaan en betreedt pas na deze het lege graf: *hij zag en geloofde*. De ideale gelovige interpreteert het lege graf op gelovige wijze, namelijk als teken van Jezus' opstanding.

Merk op dat bij *zag* geen object staat. Zien is hier dus inzicht.

De rol van Simon Petrus is aanmerkelijk minder belangrijk. Hoewel hij als eerste het graf betreedt, komt hij niet verder dan het constateren van een aantal feiten betreffende de zwachtels en zweetdoeken. Deze feiten krijgen allereerst hun betekenis in contrast met het verhaal van de opstanding van Lazarus in hoofdstuk 11 van het Evangelie volgens Johannes. Lazarus treedt uit het graf met zwachtels en zweetdoek om. Jezus daarentegen keert niet op dezelfde wijze in het aardse leven terug. Hij is immers bij zijn Vader. Er schuilt bovendien een apologetisch motief in deze beschrijving: lijkroof wordt zonder zwachtels en zweetdoek onwaarschijnlijk. Ook de veronderstelling van Maria Magdalena dat het lijk verplaatst is, wordt zo ontzenuwd.

Johannes legt ons uit dat het verstaan van de Schrift als profetie van Jezus' opstanding bij de leerlingen nog niet aanwezig was. Johannes heeft dit zijn lezers al eerder in zijn evangelie te kennen gegeven. Zijn dergelijke mededelingen door Johannes op te vatten als een constatering van een feit, of als een verwijt? Welke Schriftplaats wordt bedoeld zegt de evangelist niet. Te denken valt bijvoorbeeld aan een loflied uit Jesaja 26,7-19: *uw doden zullen herleven, mijn gestorven lichamen weer opstaan*. De paasboodschap beantwoordt niet alleen aan Israëls heilsverwachting, maar ook aan de algemeen-menselijke hoop op de overwinning van de dood.

Exegetische boodschap

Groeiend inzicht

Op de zeven zondagen van Pasen laten de lezingen ons horen hoe de kerk in naam van Jezus groeit door de getuigenis van Jezus' verrijzenis, bijvoorbeeld in de 'modelpreken' van Petrus. Het begrijpen van de Schrift is een langzaam en moeizaam proces, waar Jezus zelf op doelde met deze uitspraak: *Als u Mozes zou geloven, zou u ook Mij geloven, hij heeft immers over Mij geschreven. Maar als u niet gelooft wat hij geschreven heeft, hoe zou u dan geloven wat Ik zeg?* (Johannes 5,46-47).